

Handleiding docent

De sterren van de boerderij

Inleiding

Via de lessen van Boerderijeducatie Gooi en Vechtstreek worden leerlingen uitgenodigd kennis te maken met een boerderij in de Gooi en Vechtstreek. Er zijn totaal 15 deelnemende bedrijven, waarvan de meeste bedrijven melkkoeien hebben. Er zijn ook twee gemengde bedrijven (zonder melkkoeien) en een imkerij. Al deze boeren en boerinnen hebben een passie voor hun vak, kennen hun dieren en het omliggende gebied en willen hun enthousiasme voor het boer zijn graag met de leerlingen delen.

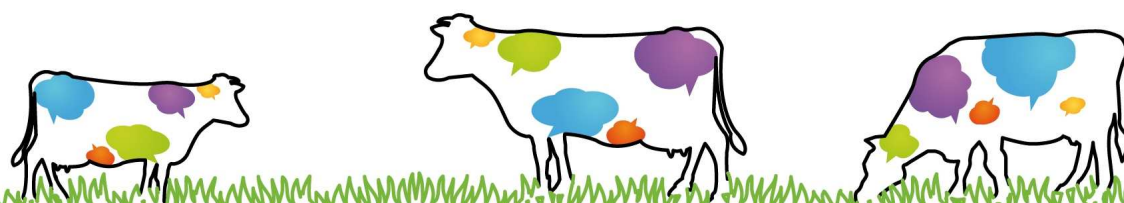
Leeswijzer

Deze lessenserie voor groep 3 en 4 is een eenvoudig verhalend ontwerp. Een verhalend ontwerp bestaat uit een verhaallijn met episodes en sleutelvragen. Deze staan in 'Het verhaal' en 'Het draaiboek' in de bijlagen.

Doelen

Aan het eind van de lessenserie hebben de leerlingen zich een beeld gevormd van wat een boerderij is, wat een boer doet, welke dieren er rondlopen en wat die dieren voor de leerlingen en voor de mensen betekenen. De leerlingen tonen meer waardering voor het platteland/ of voor de boerderij.

- De leerlingen beleven de sfeer, de geuren en de dieren van de boerderij, de stallen en het land eromheen.
- De leerlingen doen eenvoudige onderzoekjes naar het gedrag van dieren. Zo komen zij er achter wat dieren nodig hebben om gezond en tevreden te zijn.
- De leerlingen weten dat koeien individueel van elkaar verschillen.
- De leerlingen kunnen minimaal drie werkzaamheden van de boer aangeven, die met de zorg voor de dieren te maken hebben.

Handleiding docent

Aansluiting bij kerndoelen en methodes

Deze lessenserie geeft invulling aan de volgende kerndoelen:

- 40 – De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.
- 41 – De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

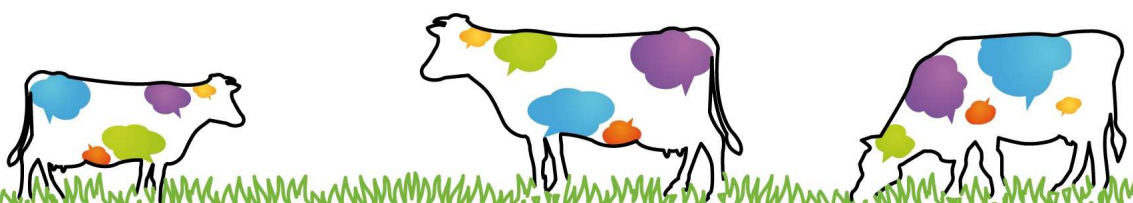
Onderstaande lessen uit de natuuronderwijsmethodes sluiten aan bij boerderij-educatie. De lessen waar een pijltje voor staat kunnen geheel vervangen worden door deze lessenserie.

- ▶ 1e Leefwereld 3, 17, Melk voor elk
- 1e Natuurlijk In de kijker 4, 3, Weet wat je eet
- 1e Natuurlijk In de kijker 4, 4, Goed gekleed
- ▶ 2e Leefwereld 4, 2, Melk, kaas, boter
- 2e Leefwereld 4, 24, De kinderboerderij
- 2e Natuurlijk 3, 7.2, Eten van dieren
- ▶ 2e Natuurlijk 4, 7.2, Van gras tot melk
- Grote reis 4, 2, Voedsel 3 Tuinen (gr 4)
- Natuur Buiten-gewoon 3, 8, 8 Dieren houden
- Natuur Buiten-gewoon 4, 2, 2 Dieren in de winter

Organisatie

Vorbereitung

- Begin ongeveer een week van tevoren met de voorbereidende lessen.
- Regel op tijd begeleiders (minimaal een ouder per zes leerlingen) en vervoer naar de boerderij. Geef elke begeleider een print van de bijlage: 'Instructie en achtergrondinformatie voor de begeleiders'
- Koppel een groepje leerlingen aan een begeleidende ouder.
- Het is handig om uzelf vrij te roosteren, zodat u de ouders kunt begeleiden en het contact met de boer of boerin kunt onderhouden.
- Denk aan de regelgeving wat betreft veiligheid en organisatie, die de school stelt voor het doen van uitstapjes als deze boerderijles.

Handleiding docent

Vertel aan de leerlingen:

- Plaats, tijd en vervoersmiddel
- Wie er mee gaan als begeleiders
- Om oude en gepaste kleding (laarzen, regenkleding, warme kleding) aan te trekken. Op de boerderij kan het koud zijn!
- Wie in welke groepje zit (klas verdelen in groepjes van 3 tot 5 leerlingen, maximaal 6 groepjes)

- Bespreken regels: hoe gedraag je je bij de boer op zijn erf?
 - Wees rustig bij de dieren.
 - Maak niks kapot, pluk niet zomaar fruit en trek geen gewassen uit.
 - Klim niet zonder toestemming op machines, hooibalen enz.
 - Luister naar de boer en zijn regels!

Op de boerderij

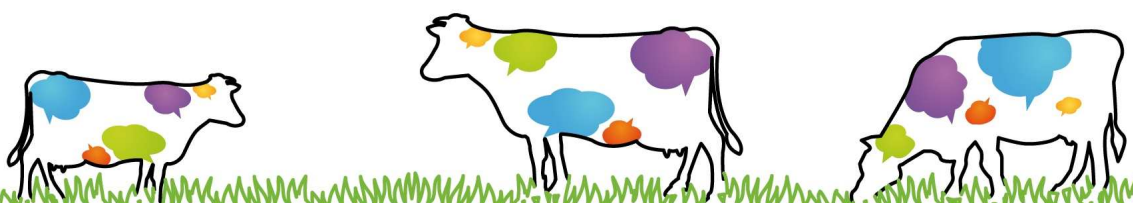
- De boer(in) ontvangt de groep op de boerderij. Hij of zij vertelt over de boerderij en over de opdrachten tijdens een korte rondleiding.
- Na een korte pauze gaat elk subgroupje samen met een ouder en een klapper met kijk- en doekaarten op pad. Elke kaart is gekoppeld aan een bepaalde plek op de boerderij. Er staan verschillende opdrachten op. De klapper heeft per groepje een andere volgorde, zodat de groepjes elkaar niet in de weg lopen bij het uitvoeren van de opdrachten.
- De leerkracht loopt rond, helpt begeleiders en onderhoudt contact met de boer.
- Ongeveer 10 minuten voor vertrek zorgt de leerkracht dat alle leerlingen op een afgesproken plek bij elkaar komen.

Aanvullend materiaal

Er is, behalve het bijgevoegde materiaal nog veel meer lesmateriaal beschikbaar over de boerderij voor groep 3/4.

Kijk hiervoor op: <http://www.zuivelonline.nl/hoofd/4/onderwijs.html>.

En ook: www.hetkleineloo.nl

Handleiding docent

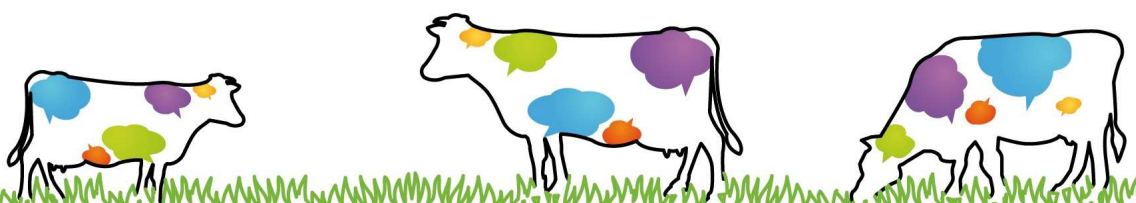
Evaluatie

De leerkracht ontvangt na afloop van het bezoek een online evaluatieformulier. Wij stellen het op prijs als u dit wilt invullen.

Colofon

Boerderijeducatie Gooi en Vechtstreek is een initiatief van de Agrarische Natuurvereniging Vechtvallei en LTO-Noord afdeling Gooi, Vecht en Amstelstreek i.s.m. NME Gooi en Vechtstreek/ Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek.

Het lesmateriaal voor de groepen 3 en 4 is grotendeels overgenomen uit "De koeien van boer Jan" (onderdeel van "Boerderij in de kijker"), ontwikkeld door Bart de Koning in opdracht van de Milieudienst Noord-West Utrecht.

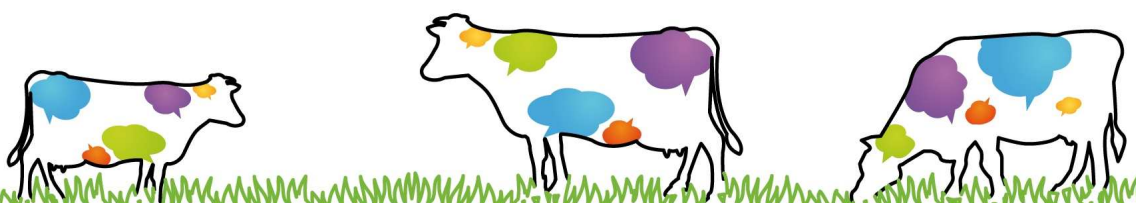
Handleiding docent

Bijlage 1: Draaiboek (verloop van de lessen)

Vertel het verhaal “De sterren van de boerderij” aan de kinderen. De tekst is verderop bijgevoegd. De les is opgeknipt in 5 episodes. Bij iedere episode horen vragen en opdrachten. Deze zijn hieronder weergegeven. Episode 4 betreft het bezoek aan de boerderij.

N.B. Het verhaal gaat over melkkoeien. De meeste boerderijen hebben melkkoeien. Er zijn echter twee bedrijven die geen melkkoeien hebben, maar vleeskoeien. Het verhaal kan bij deze bedrijven gewoon worden verteld. Voor de Imkerij is een aparte lesvoorbereiding gemaakt.

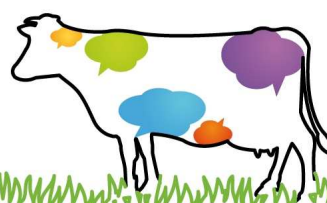
Episode 1: Boer Jan zorgt goed voor z'n koeien				
Verhaallijn	Sleutelvragen	Leeractiviteiten	Middelen	Organisatie
Episode 1 vertellen (10 min.)	N.v.t.	Luisteren	Verhaal	De leerkracht vertelt.
Klassengesprek (10 min.)	<p>Wie is er wel eens op een boerderij geweest?</p> <p>Wat voor dieren zijn er op een boerderij?</p> <p>Hoe zou de boer de koeien uit elkaar kunnen houden?</p> <p>Hoe groot denk je dat een koe is?</p>	<p>Onbekende woorden bespreken m.b.v. woordplaten.</p> <p>De leerlingen vragen zich af hoe het is op een boerderij.</p> <p>Ze denken na over hoe een boer de koeien kan herkennen en kan zien hoe de koeien zich voelen.</p>	<p>Woordplaten: <i>Hooi</i> <i>Kuilgras</i> <i>Melkmachine</i> <i>Speenemmer</i> <i>Uier</i> <i>Tractor</i> <i>Geboorte</i> <i>kalf</i></p> <p>De woordplaten zijn bijgevoegd en staan ook op www.boerderij-educatie.nl</p>	De leerkracht begeleidt het klassengesprek

Groep 3/4

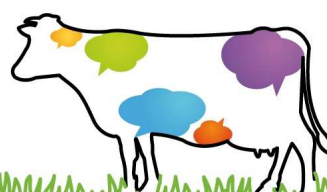
Handleiding docent

<p>Wie is boer Jan? (40 min.) <i>De leerlingen bedenken wie boer Jan is, hoe hij er uit ziet en hoe de boerderij er uit ziet. Of hij een vrouw en kinderen heeft. En welke dieren er op de boerderij zijn.</i></p>	<p>Wat zou een boer de hele dag doen?</p> <p>Hoe zou de boer er uit zien?</p> <p>Hoe ziet z'n huis eruit?</p> <p>En z'n familie?</p>	<p>Vertellen.</p> <p>Daarna schilderen de leerlingen de boer, zijn familie en de boerderij.</p>	<p>Tekenpapier Verf Kwasten</p>	<p>Zorg voor verf, schorten, kranten, tafelgroepen etc.</p> <p>Zorg dat u een muur vrij heeft om het werk van de leerlingen te presenteren.</p>
---	--	---	---	---

Handleiding docent

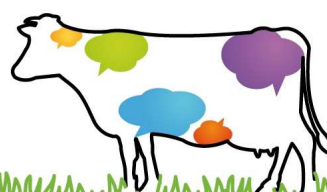
Episode 2: Boer Jan kan de koeien verstaan				
Verhaallijn	Sleutelvragen	Leeractiviteiten	Middelen	Organisatie
<p>Episode 2 (10 min.)</p> <p><i>Boer Jan kan de koeien verstaan. Hij is benieuwd over wat ze te vertellen hebben. Met die koeienkennis kan hij een nog betere boer worden.</i></p>	N.v.t.	Luisteren	Verhaal	De leerkracht vertelt.
<p>Klassengesprek (20 min.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Waar zouden koeien over praten (als ze praten konden)? • <i>Als jij de dieren verstaat, zou jij dat laten merken? (waarom wel/niet?)</i> • Wat zou jij graag van de koeien willen weten? • Voelen zij zich ook een echte ster denk je? <p><i>Extra bonusvragen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe zou het zijn voor een moederkoe als een kalfje wordt weggehaald? • Is het zielig dat stierkalven worden vetgemest voor de slacht? • Hoe kom je er dan achter hoe ze zich voelen? 	<p>De leerlingen vragen zich af waar de koeien met elkaar over praten. Zaken als “melken”, “uiers”, “kalfjes” en “geboorte” komen aan bod.</p> <p>Verder wat een koe allemaal meemaakt.</p> <p>Bv. een dagje in de wei, het weghalen van een kalf, een ontmoeting met een grutto of met de boerderijkat.</p>	<p>Woordplaten:</p> <p><i>Melkmachine</i></p> <p><i>Uier</i></p> <p><i>Geboorte kalf</i></p> <p><i>Speenemmer</i></p>	<p>Vervolgens klassengesprek met woordplaten.</p>

Groep 3/4

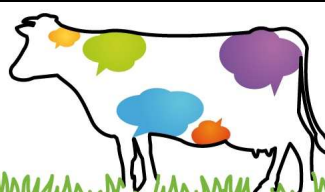
Handleiding docent

<p>Waar zouden de koeien over praten? (30 min.) <i>De leerlingen tekenen, knippen en verven grote koeien</i></p> <p><i>Ze knippen tekstballonnen waarop ze schrijven wat de koeien bezighoudt.</i></p> <p><i>De koeien met tekstballonnen hangen ze aan de muur.</i></p>	<p>Waar zouden koeien over praten (als ze praten konden)?</p>	<p>De leerlingen maken met z'n allen de koeien van boer Jan. Elk kind maakt z'n eigen koe. Uiteindelijk plakken de leerlingen alle koeien op de muur. Dan bedenken ze wat de koeien bezighoudt. Ze schrijven in tekstballonnen (op papier) wat de koe zegt. De leerkracht begeleidt leerlingen die nog niet kunnen schrijven.</p>	<p>Knutselmateriaal, papier, verf, vrije muur in de klas.</p> <p>Plakband</p>	<p>Laat leerlingen vlekken geven aan de koeien (met verf of sitspapier scheuren)</p> <p>Help ze bij het opschrijven in tekstballonnen.</p> <p>Help ze bij het opplakken op de muur.</p>
---	---	---	---	---

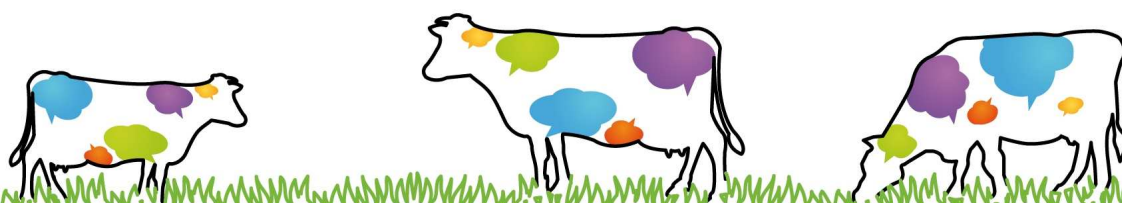
Handleiding docent

Episode 3: We gaan op bezoek bij een boerderij (voorbereiding)				
Verhaallijn	Sleutelvragen	Leeractiviteiten	Middelen	Organisatie
<p>Episode 3 <i>(5 min.)</i> <i>Boer Jan heeft het veel te druk om groepen te ontvangen. Maar we zijn wel uitgenodigd bij een andere boerderij.</i></p>	<p>Wat willen we weten van de koeien en de andere boerderijbeesten?</p> <p>Wat voor vragen hebben we voor de boer of boerin?</p>	<p>Luisteren</p>	<p>Verhaal</p>	<p>De leerkracht vertelt.</p>
<p>Vragen bedenken <i>(20 min.)</i></p>	<p>Wat willen we allemaal vragen aan de boer of boerin?</p> <p>Wat willen we allemaal zien op de boerderij?</p>	<p>De leerlingen bedenken met elkaar wat ze willen zien op de boerderij.</p> <p>De leerlingen bedenken met elkaar vragen die ze willen stellen aan de boer(in).</p>	<p>De leerkracht schrijft op een vel papier de vragen van de leerlingen op met de naam van de vragensteller er achter.</p>	<p>Vervolgens klassenge-sprek</p> <p>De leerkracht inventariseert de vragen.</p> <p><i>Probeer de leerlingen vragen te laten bedenken over de omgang van de boer met z'n dieren. Persoonlijke vragen mogen er ook tussen zitten.</i></p>
<p>Regels en organisatie <i>(10 min.)</i></p>	<p>Hoe moeten we ons voorbereiden?(warme kleren die vies mogen worden, stevige schoenen of laarzen).</p> <p>Hoe zorgen we ervoor dat de koeien en andere dieren ons ook lief vinden? (gedrag op de boerderij)</p>	<p>Ze bedenken hoe het zal zijn op de boerderij en hoe ze zich daarop moeten voorbereiden.</p>		

Handleiding docent

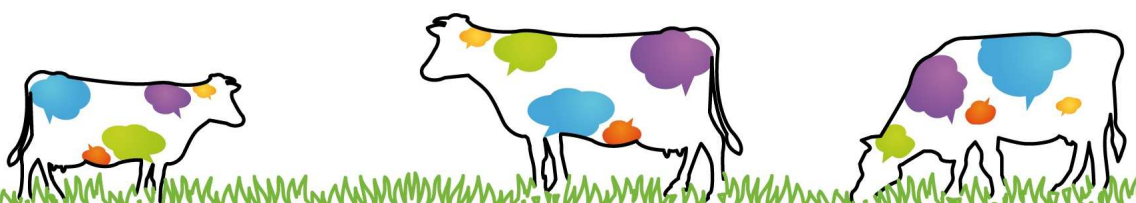
Episode 4: Het bezoek aan de boerderij				
Verhaallijn	Sleutelvragen	Leeractiviteiten	Middelen	Organisatie
<p>Opening en rondleiding (30 min.) <i>De leerlingen kijken hun ogen uit op de boerderij. Dan vertelt de boer zijn verhaal.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wat gaan we meemaken op de boerderij? • Hoe zouden de koeien er in het echt uitzien? • Zien ze er ongeveer zo uit als we ons hadden voorgesteld? • Hoe is het om de koeien, paarden, etc. te verzorgen? 	<p>Leerlingen luisteren naar inleiding van de boer</p>		
<p>Pauze (10 min)</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>Tijdens de pauze kunnen de leerlingen hun vragen stellen en krijgen de begeleiders de klappers uitgereikt.</p>	<p>6 Klappers met kijk- en doeplaten.</p>	<p>De leerkracht geeft de leerlingen de gelegenheid om hun vragen aan de boer te stellen.</p>

Groep 3/4

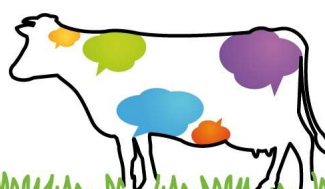
Handleiding docent

<p>Opdrachtencircuit (70 min.)</p> <p><i>Als er na de opdrachten nog tijd over is, mogen de kinderen de boer helpen met een klusje.</i></p>		<p>De leerlingen doen allerlei kijk-, doe- en zorgopdrachten op de boerderij. Ze gaan onder begeleiding in groepjes de opdrachten doen en krijgen daarvoor een opdrachtenklapper mee. (In elke klapper zitten kijk- en doeplaten voor verschillende locaties rond de boerderij.)</p>	<p>Afhankelijk van de opdrachten is er extra materiaal aanwezig</p> <p>Elke kijk- en doeplaat is voor een andere plek rond de boerderij.</p> <p>De klappers zijn allemaal in een andere volgorde. Zodat de groepjes elkaar niet in de weg lopen.</p>	<p>Groepsbegeleiders doen met de leerlingen de opdrachten.</p> <p>De boerin loopt rond en helpt waar nodig</p>
<p>Afsluiting (10 min.)</p> <p><i>Als iedereen zich weer heeft verzameld, gaan de kinderen veel wijzer over boerderijbeesten enthousiast terug naar school.</i></p>				

Handleiding docent

Episode 5: Hoe liep het af met boer Jan?				
Verhaallijn	Sleutelvragen	Leeractiviteiten	Middelen	Organisatie
Episode 5 (10 min.)	N.v.t.	Luisteren	Verhaal	De leerkracht vertelt.
Klassengesprek (15 min.) <i>Wij weten nu veel over koeien, maar ook over de andere dieren van de boerderij en van het boerenberoep.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Wat weet je nu over koeien en andere boerderijbeesten dat je eerst nog niet wist? • Welke koe herinner jij je nog het best? • Wat voor dieren waren er allemaal op de boerderij? • Welke dieren vond je nu de echte sterren van de boerderij? En waarom dan? • Waren jullie zelf ook een beetje de sterren van de boerderij? • Zou je zelf boer willen worden? Waarom? 	Aan de hand van de sleutelvragen praten de leerlingen na over het bezoek aan de boerderij (klassengesprek)	Gesprek	
Activiteiten (20 min.) <i>Je hebt jouw koe wat laten zeggen. Zou je, nu je de koeien beter kent, ze wat anders laten zeggen? We gaan nieuwe tekstballonnen maken.</i>	<p>Weet je nog dat je de koe iets hebt laten zeggen?</p> <p>Wat zou jij jouw koe nu laten zeggen?</p>	<p>De leerlingen schrijven een nieuwe tekst in de tekstballonnen, naar aanleiding van wat ze hebben geleerd over de koeien.</p> <p>De oude tekstballonnen worden vervangen.</p>	Voorgeknippen tekstballonnen, stiften	Tekstballonnen voorknippen. Zorgen voor stiften en plakband om de ballonnen op te plakken.

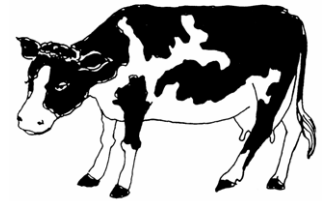
Handleiding docent

Bijlage 2: Het verhaal

De sterren van de boerderij

Episode 1: De boer zorgt goed voor zijn koeien

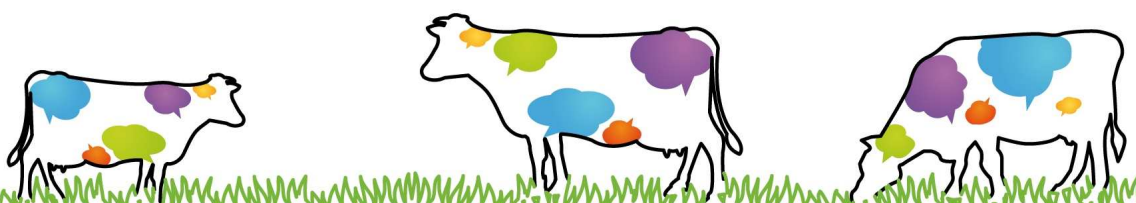
Ik hoorde over een boer hier in de omgeving. Hij heet Jan. Hij heeft een heleboel koeien. Boer Jan noemt ze altijd "mijn sterren", omdat ze allemaal supergoed melk geven. De koeien geven alleen veel melk als je goed voor ze zorgt. En, omdat de melk eigenlijk voor de kalfjes is, moet de koe elk jaar een kalfje krijgen. Sterren moeten*

vertroeteld worden, daarom zorgt de boer heel goed voor z'n koeien. Ze krijgen het lekkerste eten. 's Zomers grazen de koeien in de wei. Maar als het buiten te koud is, blijven ze in de stal. Daar krijgen ze hooi of kuilgras. Dat is gras dat de boer al eerder heeft gemaaid.

Af en toe krijgen ze ook brokken. Daar worden ze groot en sterk van. Boer Jan, melkt de koeien twee keer per dag. Om zes uur 's ochtends en nog een keer om zes uur 's avonds. Elke morgen begroet Jan elke koe. Hij kent ze allemaal bij naam. Hoe hij dat onthoudt? Nou jullie kennen toch ook alle leerlingen in je klas? Ze zien er allemaal anders uit – en ze doen ook anders. Bertha 2 heeft bijvoorbeeld zwarte vlekken bij haar poten. Het is net of ze sokken aan heeft. Ze kijkt altijd een beetje dromerig. Clara 6 is een beetje een trotse koe. Ze kijkt heel trots uit haar ogen en ze weet dat iedereen haar mooi vindt: een echte ster. Ze heeft een prachtig glanzende vacht en je herkent haar aan het kleine vlekje bij haar neus.

* Mannetjes heeft de boer niet nodig: die geven immers geen melk. Elk jaar krijgt de koe een kalfje. Als dat een mannetje (stier) is, verkoopt boer Jan deze aan een boerderij die de stieren dik laat worden voor de slacht. Dan wordt er vlees van gemaakt.

Handleiding docent

Episode 2: De boer verstaat koeientaal

Jullie kennen boer Jan en z'n koeien nu goed. Op een dag overkwam hem iets heel bijzonders. Iets dat maar heel weinig boeren ooit hebben meegemaakt. Zoals elke ochtend liep hij de stal in om de koeien te melken. "Dag Bertha, dag Gerda..." Af en toe loeide de boer als een koe, dat vond hij leuk. Plotseling hoorde hij stemmen over hem praten.

"Kijk, daar is boer Jan weer... O, wat fijn hij gaat ons melken. Mijn uier doet al een beetje pijn omdat er zoveel melk in zit. Het is vast wel 15 liter deze keer."

Wat is dat nu weer...? Hoe kan dat nou? Ik kan ze verstaan? Hoor ik het goed?

Oei, daar staat Clara 6. Die is misschien boos op mij? Gisteren heb ik namelijk haar kalfje weggehaald. Want zo gaat dat bij koeien De melk is voor de mensen. Maar wat denkt Clara daarvan?*

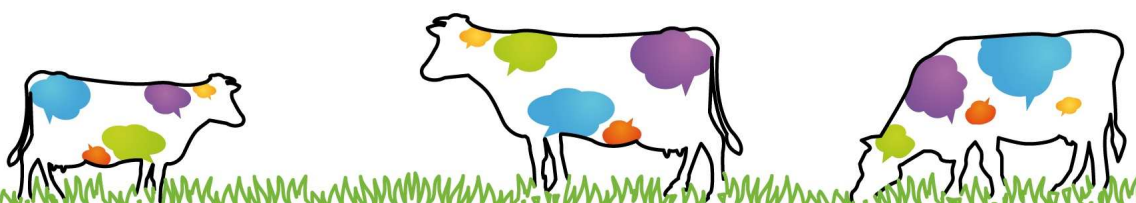
Clara loeit nog eens klagelijk:

"Hm... ik mis mijn kleine kalfje. Hoe zou het met haar zijn? Volgens Bertha 2 staat ze apart in een hok, maar krijgt ze wel op tijd haar melk... gelukkig maar."

Boer Jan was blij dat Clara niet boos op hem was. "Ik zal m'n oren goed gebruiken, misschien kom ik nog veel meer te weten over koeien. Iets wat andere boeren niet weten. Dan word ik een nog betere koeienboer." Hij maakte zich wel een beetje zorgen. De koeien moesten er natuurlijk niet achterkomen dat hij ze afluisterde. Hebben jullie enig idee wat de koeien allemaal zouden vertellen?

En de andere dieren, verstond boer Jan die ook? Nee, een schaap met haar lammetjes zeiden gewoon bèè, bèè. En de katten miauwden als altijd.

* De melk van de koe is eigenlijk bedoeld voor de kalfjes. Daarom moet een koe elk jaar een kalfje krijgen, anders geeft ze geen melk meer. De kalfjes worden na een paar dagen bij de koe weggehaald. Het kalfje krijgt melk uit een speenemmer. De melk van de moeder wordt verkocht aan de melkhandel. Moeder en kalf zijn hier aan gewend. Het is moeilijk te zeggen, of zoiets "zelig" is.

Handleiding docent

Episode 3: We zijn uitgenodigd op een boerderij!

We gaan nu op bezoek bij boer en boerin³. Boer Jan heeft het te druk met andere dingen. De boerin waar wij naar toe gaan vertelde dat zij de beesten niet kunnen verstaan, maar dat de boer wel vaak begrijpt wat ze van hem willen. Dat komt door zijn ervaring met het werken met koeien, vertelde hij.

Wat willen we allemaal weten van de boer en de boerin? Kunnen we vragen bedenken?

³ U weet bij welke boer en boerin u op bezoek gaat, vertel de leerlingen hoe de boer heet, en misschien iets over de boerderij, familie en beesten.

Episode 4: Bezoek aan de boerderij

De leerlingen kijken hun ogen uit op de boerderij. Op zes á acht plekken rond de boerderij gaan ze kijken en opdrachten doen. Ze mogen ook nog helpen, misschien de kalfjes melk geven en zo mogelijk ook nog op de tractor zitten. De leerkracht zorgt ervoor dat de leerlingen hun vragen kunnen stellen aan de boer of boerin. Veel wijzer over boerderijbeesten en enthousiast, gaan de leerlingen terug naar school.

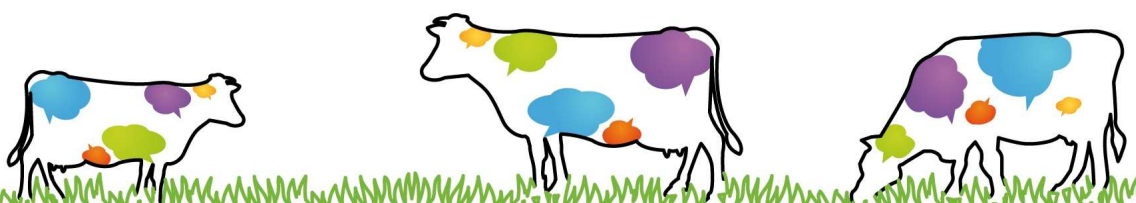
Episode 5: Hoe liep het af met boer Jan, die zijn koeien kon verstaan?

Je wilt nu natuurlijk weten hoe het afliep met boer Jan, die z'n koeien kon verstaan.

Na een paar dagen kon hij ze steeds slechter verstaan. Het leek steeds meer op gewoon loeien. Na een week verstond hij er niks meer van. Zulk soort dingen gebeuren, dacht boer Jan. Eigenlijk vond hij het niet zo erg, want hij hoorde bijna niks nieuws. Hij kende z'n koeien zo goed dat hij het toch allemaal al wist.

Wij hebben ook heel goed gekeken naar de koeien en naar de andere dieren op de boerderij. Misschien nog niet genoeg om de dieren echt te kennen, maar we weten er nu wel heel veel over. Bijvoorbeeld wat voor geluiden een koe maakt, wat voor geluiden andere boerderijdieren maken, hoe jonge poesjes achter hun moeder aanlopen. We weten nu ook wel een beetje wat de boer de hele dag doet.

Hebben we wat nieuws geleerd? We maken opnieuw tekstballonnen van de koeien. We schrijven er nog een keer bij wat de koeien denken. Is er verschil met de koeien die je tekende voordat we naar de boerderij gingen?

Handleiding docent

Bijlage 3: Achtergrondinformatie

De opdrachten op de boerderij kunnen plaatsvinden op het erf, in het weiland, in de stal, in de melkput, bij de koeien, bij de machines, bij de kippen, in de moestuin, bij de schapen of in de boomgaard, afhankelijk van het bedrijf en het seizoen.

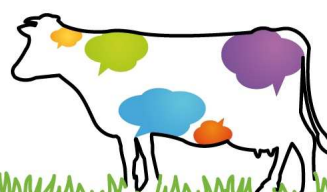
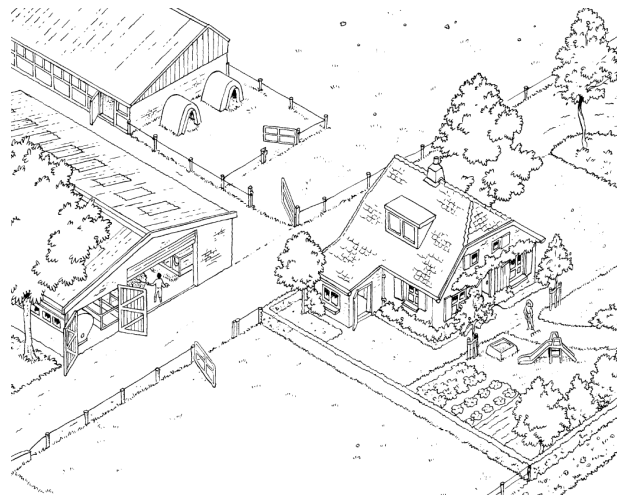
Hieronder volgt enige informatie over kenmerkende onderdelen van de boerderijen.

Op het erf

- Op veel boerenbedrijven zie je een zwart zeil met daarop autobanden, hieronder zit kuilgras of ingekuild maïs. Dit is gras of maïs dat in het voorjaar of in de zomer is gemaaid en 'ingekuild'. Inkuilen wil zeggen dat het gras op een grote hoop op een betonplaat is verzameld. Daarna rijdt de boer er met een zware machine overheen om de lucht eruit te persen en zo bederf te voorkomen. De grashoop wordt met plastic afgedekt. Tegenwoordig zie je op boerderijen ook veel ronde plastic balen. Daar zit ook kuilgras in, dat in het voorjaar meteen op het land in plastic is verpakt.
- In de grote hoge plastic silo's wordt brok (veevoer) en kunstmest opgeslagen.

Het weiland

- Meestal staan koeien in de wei tussen april en oktober, want dan groeit het gras. Koeien die in deze maanden op stal staan, krijgen gemaaid gras.
- Zomers maait de veehouder gras om hooi of kuilgras van te maken (zie ook 'Het erf'). Dit eten de koeien in de winter. Hooi is gedroogd gras. Kuilgras is gemaaid gras waar de lucht is uitperst.
- Soms zijn er in het weiland kleine stukjes gras afgezet. Hier broeden weidevogels en zo worden de nesten beschermd.
- Waar het gras hoger is ligt vaak een koeienvlaai. De koeien eten hier om heen.

Handleiding docent

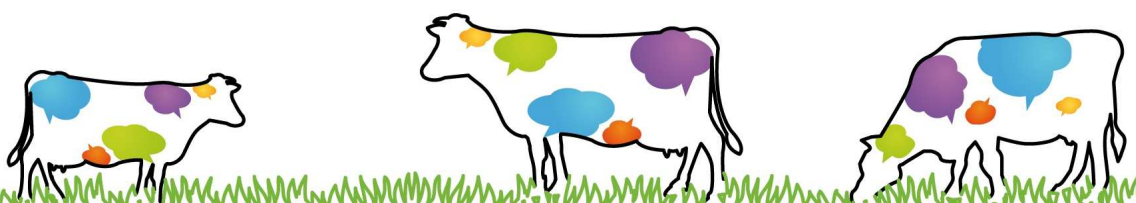
In de stal

Het gedeelte in de stal waar de koeien wonen, bestaat uit meerdere delen:

- In het ene gedeelte liggen roosters. Dit zijn betonnen platen met spleten op de vloer. Hier staan de koeien. De poep en plas zakken door de spleten heen en komen in de mestkelder terecht. Met een schuif wordt een paar keer per dag de vloer schoon getrokken. De poep die nog niet door de spleten was gezakt, verdwijnt dan alsnog.
- Het tweede gedeelte zijn de plaatsen, waar de koeien kunnen liggen. Hier gaan ze liggen om te slapen en om te herkauwen. Op de vloer van dit gedeelte ligt meestal zaagsel. Dat is lekker warm en zacht voor een koe.
- Het derde gedeelte is de voegang. Dit is het gedeelte voor het voerhek, waar de boer kuilgras, maïs of hooi voor de koeien neer kan zetten.

Koeien

- In Nederland leven anderhalf miljoen koeien die melk geven. Om melk te kunnen geven moet de koe ieder jaar een kalf krijgen.
- Koeien grazen 4 tot 9 uur per dag. Een koe in de wei eet per dag zo'n 60–80 kilo gras. De koe slikt haar eten zonder kauwen. Op een rustig plekje boert ze het gras weer op en gaat het herkauwen.
- Het gras moet verteerd worden. Dat gebeurt in vier verschillende magen: de pens, de netmaag, de boekmaag en de lebmaag. Via de darmen worden alle belangrijke voedingsstoffen in het bloed opgenomen en door het lichaam gevoerd. Deze voedingsstoffen komen ook in de uier, waar de melk wordt gemaakt.
- Een koe geeft gemiddeld 25 liter melk per dag. In piekperioden kan een koe wel 40 tot 60 liter melk per dag produceren.
- Koeienbenaming: Als een kalf 1 jaar is geworden noemt men hem of haar een 'pink'. Als een pink drachtig is noemt men haar een 'vaars' en zodra ze gekalfd heeft, heet ze een koe.
- De koeien hebben een 'oorbel' met een nummer zodat er geen twijfel is wie welke koe is.

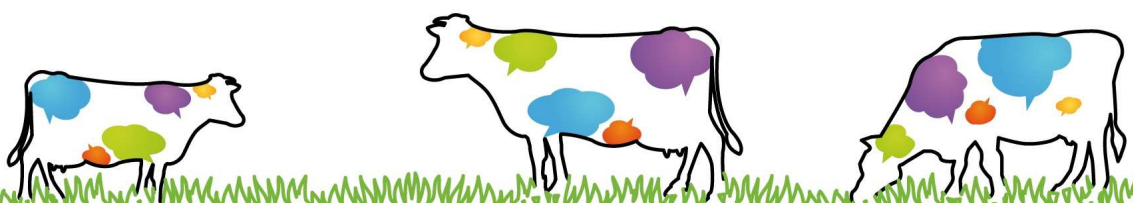
Handleiding docent

Kalfjes

- De kalfjes drinken biest. Dat is de eerste melk van de moederkoe. Na ongeveer een week, krijgen zij gewone melk of maakt de boer kunstmelk van melkpoeder dat is aangemaakt met water. Ze krijgen wel vier liter op een dag. Na een maand krijgen zij ook kleine brokjes en hooi. De kalfjes vinden hooi ook lekker. Hooi is gedroogd gras. Als ze nog ouder zijn, krijgen ze kuilgras
- De boer probeert het zo te regelen dat een koe elk jaar een kalfje krijgt. Zes á acht weken voordat de koe een kalfje krijgt, wordt de koe niet meer gemolken. Nadat het kalfje geboren is, gaat de koe weer veel melk geven.
- De boer kan niet alle kalfjes houden. De stierkalfjes worden verkocht aan een bedrijf waar de kalfjes blijven tot ze zwaar genoeg zijn voor de slacht. De vaarskalfjes blijven op de boerderij. Als er teveel zijn, dan verkoopt de boer ze aan andere melkveehouders. De beste kalfjes houdt de boer zelf.
- Kalfjes worden meestal één à twee dagen na de geboorte apart gezet. De boeren doen dit om te voorkomen, dat het kalfje en de moederkoe zich teveel aan elkaar gaan hechten. De moederkoe en het kalfje worden verdrietig, als zij lang bij elkaar gestaan hebben en daarna gescheiden worden. Als de kalfjes wat ouder zijn, komen ze met meerdere kalfjes bij elkaar in een hok met stro. Stro bestaat uit gedroogde stengels van bijvoorbeeld rogge of tarwe.

Weidevogels

- Alle vogels die vooral op graslanden broeden zijn weidevogels. Ons land heeft nog steeds veel kale vochtige weilanden en daar houden weidevogels van. Zo hebben ze ruimte genoeg en kunnen ze met hun snavels makkelijk in de grond prikken om wormen en insecten op te zoeken.
- Alle grotere weidevogels zijn zogenaamde “nestvlinders”. Als de jongen uit het ei zijn gekropen, verlaten ze binnen een dag het nest. De jongen worden niet gevoerd door de ouders (alleen de scholekster doet dat wel). Ze moeten meteen zelf hun kostje bij elkaar scharrelen. Vogels zoals merels en huismussen zijn “nestblijvers”.

Handleiding docent

- Veel weidevogels broeden juist op het moment dat de boer veel werk op het land heeft. Bij het maaien kunnen nesten overreden worden of jonge vogels in de maaimachine terechtkomen. Als de koeien in het voorjaar het weiland weer in gaan, kunnen ze bij het grazen nesten vertrappen.
- Er zijn verschillende dingen die boeren kunnen doen om te voorkomen dat ze veel nesten en jonge vogels per ongeluk beschadigen. Rekening houden met weidevogels bij het uitvoeren van werkzaamheden op het land noem je weidevogelbeheer.
- Tijdens het broeden van de vogels: wanneer de vogels in het voorjaar beginnen te broeden kan de boer goed opletten waar ze zich bevinden. Hij gaat de nesten opsporen en soms helpen vrijwilligers daarbij. Ze zetten dan twee stokken voor en achter het nest. De boer kan dan vanuit zijn tractor zien waar de nesten zijn en kan er dan gemakkelijk omheen werken. Ook kan de boer een nestbeschermer (een dakje van betonijzer) over het nest plaatsen of er schrikdraad omheen zetten. De koeien kunnen dan niet op het nest stappen.
- Als de eieren uitkomen en er jonge vogels op het weiland zijn: Aan het gedrag van de vogels kan de boer zien of ze jongen hebben. Hij kan dan extra voorzichtig te werk gaan als hij maait. Hij kan ook een stuk verderop beginnen. Jonge vogels krijgen dan de kans om te vluchten. Een dag voor het maaien kan de boer ook stokken met plastic zakken in het weiland plaatsen. De vogels schrikken hiervan en zoeken een andere plek op. Een boer kan ook besluiten later in het seizoen te maaien. De jonge vogels zijn dan al groter en zullen wel wegvluchten.
- Jonge vogels zijn erg kwetsbaar. Hun aangeboren gedrag is dat ze bij gevaar niet wegvliegen, maar zich plat tegen de grond drukken en zo klein mogelijk maken. Ze gaan dus niet aan de kant voor een naderende maaimachine.

